

اردیبهشت ماه

۳۰

مجله شماره

مدیر مسئول: عادل طالبی

مدیر اجرایی: شیرین محمدی

صفحه‌آرا و طراح گرافیک: یاسمن مرادی

منابع: سایت تیزلند و سایت میم

تاریخ نشر: اردیبهشت ۹۹

فهرست مطالب:

- توانایی تمرکز در سنین دبستان و متوسطه اول
- ایجاد ارتباط موثر با فرزندان (گوش دادن موثر)
- غرور دلیل اصلی شکست
- در آموزش تیزهوشان باید از چه روش‌های تدریسی بهره گرفت؟
- چگونه می‌توان به شکل موثر به ارزشیابی تیزهوشان پرداخت؟
- چه محیط‌هایی برای آموزش دانش‌آموزان تیزهوش مناسب است؟
- چگونه می‌توان به آموزش دانش‌آموزان تیزهوش پرداخت؟
- برای آموزش تیزهوشان باید از چه محتوا و مفاهیم آموزشی‌ای استفاده کنیم؟

توانایی تمرکز در سنین دبستان و متوسطه اول

مرکز انسان مهارتی اکتسابی است که با رشد و افزایش سن او می‌تواند بیشتر شود. اما باید بدانید که تمرکز یا توان ذهن انسان برای یادگیری یک موضوع کاملاً قابل افزایش و ارتقا است.

عدم تمرکز دانش‌آموز، چالشی برای معلم‌ها

و سوال‌های بسیار دیگری، ذهن معلم را مشغول می‌کند. البته برخی معلم‌ها برای مقابله با این رفتار دانش‌آموزان گاهی یک یا دو نفر از دانش‌آموزانی را که به درس گوش نمی‌دهند، جریمه می‌کنند یا از کلاس بیرون می‌کنند. که این روش مقابله با حواس‌پرتی دانش‌آموزان، خیلی توصیه نمی‌شود. معلم باید سعی کند با صبر و حوصله و با کمک گرفتن از مشاوران، راه‌حلی مناسب برای این مشکل پیدا کند.

شناخت حواس‌پرتی، رفع سریع‌تر آن

برای حل هر مشکل و مقابله با آن، ابتدا باید علت اصلی آن را پیدا کنیم. پس برای ارائه یک راهکار مناسب برای عدم تمرکز دانش‌آموزان در کلاس ابتدا به بررسی عوامل ایجادکننده این مشکل می‌پردازیم.

حواس‌پرتی و تمرکز نداشتن دانش‌آموزان در کلاس، از مسائل مختلفی نشأت می‌گیرد، که در ادامه آن‌ها را بررسی می‌کنیم. عدم تمرکز از عوامل محیطی (بیرونی) و درونی ناشی می‌شود.

عوامل محیطی عبارتند از: نور خیلی کم یا خیلی زیاد، سرو صدای آزار دهنده، صدای نامناسب و...

استرس، خستگی و افسردگی از جمله عوامل درونی موثر بر عدم تمرکز است. اما همه دلایل به این موارد ذکر شده، ختم نمی‌شود و همچنین باید به عملکرد مغز دانش‌آموزان نیز توجه داشت.

روشی برای یادگیری بدون حواس‌پرتی

معلمان و مشاوران اگر یک نکته را بدانند و همیشه در نظر داشته باشند، دانش‌آموزان با تمرکز بالا به کلاس توجه می‌کنند و کلاس بهره‌وری بالایی خواهد داشت. دانستن این نکته باعث می‌شود دانش‌آموزان

با اشتیاق بیشتری در کلاس شما

حاضر شوند.

دبیران، مشاوران و مدیرانی که به یادگیری دانش‌آموزان اهمیت می‌دهند، همیشه در حال پیدا کردن بهترین راه و روشی برای بهبود آموزش دانش‌آموزان هستند. دبیرانی که از آموزش دادن لذت می‌برند و با بهبود روش‌های آموزشی خود بهره‌وری کلاس را افزایش می‌دهند، بعضی اوقات در کلاس و برای آموزش، با چالش‌هایی روبه‌رو می‌شوند و باید به دنبال راه‌حلی برای آن‌ها باشند.

به عنوان یک معلم حتماً برای شما پیش آمده که بعد از گذشتن ۰۲ یا ۰۳ دقیقه از درس دادن تان، متوجه بشوید که دانش‌آموزها دیگر توجهی به درس و کلاس ندارند و در افکار خودشان غرق شده‌اند. این یکی از چالش‌هایی است که بسیاری از معلم‌ها با آن برخورد داشتند.

خوب در این مواقع چه می‌کنید؟

«توی کلاس‌های دیگه هم دانش‌آموزها به درس گوش نمیدن؟» «چیکار باید بکنم که حواسشون به درس باشه؟» «شیوه تدریس من، مناسب نیست؟»

«چون علاقه‌ای به این درس ندارند، به من توجه نمی‌کنن؟» «چجوری می‌تونم دانش‌آموزها رو به این درس علاقه‌مند کنم؟»

نویسنده: بهناز رهبر

برای دیدن ویدئو کیوآر را اسکن کنید

ایجاد ارتباط موثر با فرزندان (گوش دادن موثر)

چطور با فرزندان خود ارتباط موثر برقرار کنید؟

یکی از معضلات مهم که افراد زیادی امروزه با آن درگیر هستند، عدم برقراری ارتباط موثر است. لازمۀ تربیت و پرورش استعداد های فرزندان، برقراری ارتباط موثر با آنها است. ارتباط خوب داشتن، نه تنها در پیشرفت تحصیلی آنها تاثیرگذار خواهد بود، بلکه صحبت و مشورت با والدین همواره برای آنها، اولین و بهترین گزینه خواهد بود. پس اگر می خواهید فرزندان تان به پیشنهادات شما توجه کنند و پذیرای کلامتان باشند، قدم ابتدائی در این راستا، برقراری ارتباط مناسب با آنها است. اما چگونه می توان این کار را کرد؟

خوب گوش کردن تا چه حد در ایجاد ارتباط موثر اهمیت دارد؟

بدیهی است که برای داشتن ارتباط موثر، باید ابتدا گوش دادن موثر را فرا بگیرید. قبل از آنکه درباره موضوع مطرح شده از جانب فرزندان تان، نظری بدهید، باید به خوبی به حرف آنها گوش دهید و نکات مهم را دریافت کنید. در هنگام مشاوره

تحصیلی، از زبان دانش آموزان و هم چنین والدین می شنویم که در خانه، حرف ما را گوش نمی دهند. گوش ندادن به معنی این نیست که حرف آنها شنیده نمی شود، بلکه به این معنی است که پیام و نکات مهم در سخن آنها از جانب طرف مقابل دریافت نمی شود. در این ویدئو، جناب جلال سلیمی، مشاور تحصیلی و کارشناس آموزش، در بخش ابتدایی راجع به ارتباط موثر با دیگران صحبت کرده و در بخش دوم درباره گوش دادن موثر نکات مهمی را بیان می کند. گوش دادن موثر به چه معنی است؟ چه مطالبی را باید حین گوش دادن به حرف های فرزندان تان فرا بگیرید؟

چالش های برقراری ارتباط موثر بین والدین با فرزندان

اجازه دهید که برای پی بردن به لزوم و ضرورت برقراری ارتباط موثر مثالی برای شما بزنیم. فرض کنید فرزند شما که دانش آموز است، ساعت ۸ شب به سراغ شما آمده و برای انجام تکالیف، از شما درخواست کمک دارد. در این موقعیت شما چه اقدامی را باید انجام دهید؟ در این ویدئو این مثال به خوبی بررسی خواهد شد.

نویسنده: بهناز رهبر

برای دیدن ویدئو کیوآر را اسکن کنید

غرور تا چه حد می‌تواند روی موفقیت دانش‌آموزان تاثیر بگذارد؟

چرا دانش‌آموزان بسیاری قدم در راه سخت و پر پیچ و خم موفقیت می‌گذارند، اما تنها درصدی از آنان موفق می‌شوند و بقیه هرگز به کام دل نمی‌رسند؟ این مقاله پاسخی به این پرسش است. البته مسلماً عوامل زیادی را می‌توان بر شمرد. ولیکن پرداختن به تک تک آن‌ها در این مقاله نمی‌گنجد. در این فیلم از مرکز میم قصد داریم غرور را به‌عنوان یکی از دلایل اصلی شکست نام ببریم. اگر معنی لغت غرور را در لغت‌نامه بین‌المللی سرچ کنید، خواهید دید که ذیل این کلمه نوشته شده است: «احساس خوشایندی که از دستاوردهای شخصی یا جمعی ناشی می‌شود.» کلمه غرور می‌تواند هم در معانی مثبت به کار رود و هم در تعابیر منفی. عباراتی مثل غرور ملی و غرور خانوادگی قابل ستایش است اما در مقابل غرور کاذب رنگ و بوی تعصب دارد و یکی از عوامل بی‌برو برگرد شکست است.

غرور در مفهوم منفی آن یعنی فرد هیچ احترام و ارزشی برای کاری که دیگران انجام می‌دهند یا توصیه می‌کنند قائل نباشد و فقط خودش را قبول داشته باشد.

اغلب اطرافیان این آدم‌ها با چنین عباراتی آن‌ها را توصیف می‌کنند:

خودش را می‌گیرد

از بالا به پایین نگاه می‌کند

از دماغ فیل افتاده

غرور بیش از حد چقدر می‌تواند به دانش‌آموز آسیب بزند؟

غرور آفت بزرگی بر سر راه دانش‌آموزانی است که از سطح بالایی از توانمندی‌های تحصیلی برخوردارند. نتایج خوبی که این دسته از دانش‌آموزان در ابتدای راه کسب می‌کنند باعث می‌شود تجربه شیرینی در ذهنشان شکل بگیرد و کم‌کم به اشتباه فکر کنند آنچه می‌کنند لزوماً درست است، آنچه می‌دانند لزوماً بی‌نقص است و تعداد ساعاتی که مطالعه می‌کنند حتماً کافی است. حتی ممکن است کار به جایی برسد که حتی اگر بگویند جلوی پایت چاله است هم گوشش بدهکار نیست. احساس حق به‌جانب بودن باعث می‌شود برای کسب دانش بیشتر تلاش نکنیم یا به هوش و توانایی‌های خود مغرور شویم. هیچ‌کس را در حد و اندازه این بینیم که از او کمک بگیریم. شور و شوق حرکت رو به جلو در ما کمرنگ شود و از ایده‌ها، افکار دیگران و نتایج کار آنان بهره نبریم.

در آموزش تیزهوشان باید از چه روش‌های تدریسی بهره گرفت؟

برنامه‌های آموزشی تیزهوشان زمانی می‌توانند به شکل مطلوب اجرا شوند که در هنگام ارائه آن‌ها، از روش‌های تدریس مناسبی استفاده شود. براین اساس باید در پی این باشیم تا بدانیم کدام روش‌های تدریس در این سیستم کارآیی بیشتری دارند.

ساختن مسئله پردازد. از این رو او را با موقعیت معماگونه روبه رو می‌سازد. زمانی که او در چنین موقعیتی قرار گرفت حس کنجکاویش تحریک شده و با این حس، مسئله‌ای را که در این موقعیت هست درمی‌یابد و راه‌حل‌های مختلفی که فکر می‌کند برای حل کردن مسئله، صحیح به نظر می‌آید در نظر می‌گیرد و هر یک از آن‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهد تا به این نتیجه برسد که کدام راه حل صحیح است. در این روش معلم توانا می‌تواند مانند یک راهنما همواره در کنار دانش‌آموزان به ایفای نقش پردازد اما این ایفای نقش، به معنای سرخ دادن به آنها برای یافتن پاسخ نمی‌باشد بلکه معلم وظیفه دارد که در مورد روش‌های مطالعه و گردآوری اطلاعات به دانش‌آموزان کمک کند و همچنین اصول لازم را برای کشف پاسخ به دانش‌آموزان ارائه دهد. روش اکتشافی، روش بسیار مهمی در آموزش تیزهوشان است. این روش سبب یادگیری عمیق تیزهوشان می‌شود و رفته رفته آنها را با اصول علوم پایه آشنا می‌سازد.

روش بارش فکری، یکی دیگر از روش‌های خلاقیت مدار است. در این روش معلم با توجه به دانسته‌های گذشته‌ی شاگردان خود، سوالی نسبتاً پیچیده طرح می‌کند و همه‌ی دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که داوطلبانه پاسخ‌هایی که به ذهن‌شان می‌رسد را مطرح کنند. آن‌گاه معلم تمامی پاسخ‌ها را نوشته و از دانش‌آموزان دلیل می‌خواهد و پاسخ‌هایی که به پاسخ اصلی نزدیک است را تقویت می‌کند و از آنها می‌خواهد که در مورد این پاسخ‌ها فکر کنند، نظر بدهند و به همین ترتیب ادامه می‌دهد تا دانش‌آموزان را به پاسخ اصلی برساند. در این روش هم او تنها به عنوان یک راهنما عمل می‌کند.

روش بارش فکری سبب واکاوی و فعال شدن ذهن می‌شود و افزایش اعتماد به نفس و فن بیان را به دنبال دارد. از این رو روش مناسبی برای شکوفایی استعداد‌های دانش‌آموزان تیزهوش است.

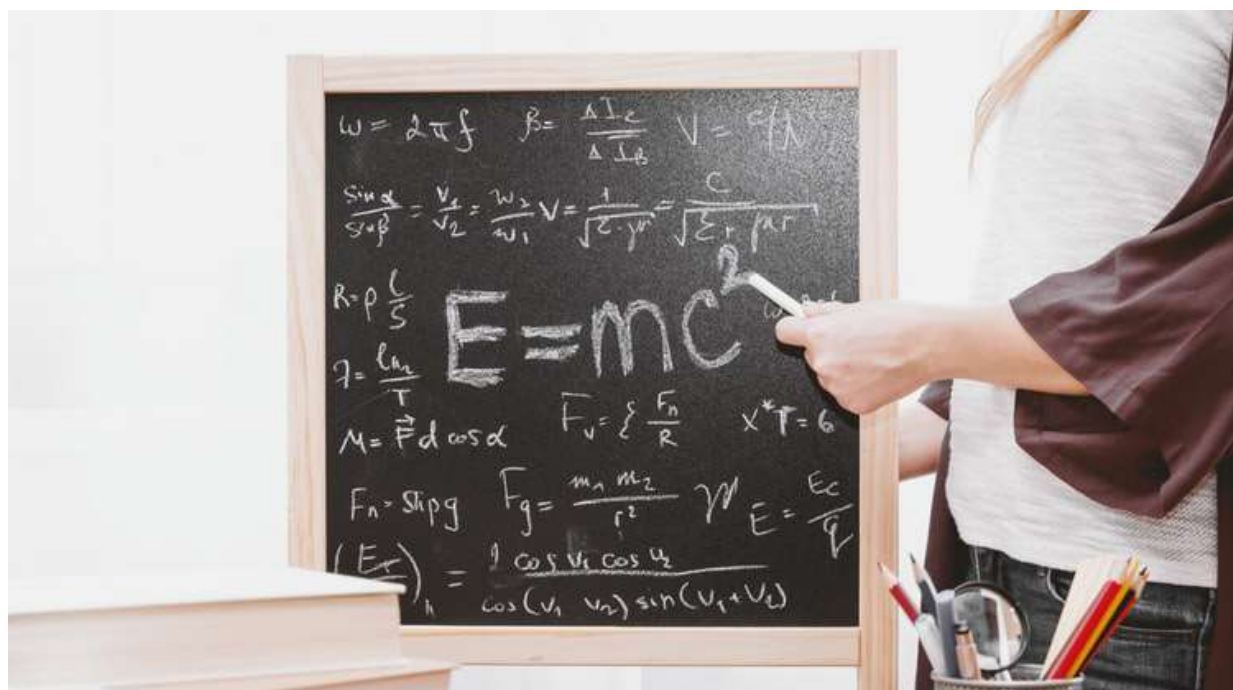
نیازهای آموزشی دانش‌آموزان تیزهوش را نمی‌توان با برنامه‌های مدارس عادی برآورده نمود. معمولاً این برنامه‌ها در سطح همگان و بدون لحاظ توانایی‌های ویژه‌ی گروه تیزهوش تنظیم شده و به اجرا درمی‌آید. از این رو ضرورت دارد که دگرگونی‌هایی در نظام‌های آموزشی صورت گیرد و برنامه‌های تازه‌ای برای یادگیری تیزهوشان در نظر گرفته شود. در مقاله‌ی پیشین به این مطلب پرداخته شد که چگونه می‌توان محتوا و مفاهیم متناسب با تیزهوشان را طراحی کرد. در کنار محتوا، روش‌های قابل اجرا نیز اهمیت بسیاری دارند. زمانی که معلم از روش‌های تدریس مناسب بهره‌گیرد به خوبی می‌تواند حق مطلب را ادا کرده و به آموزش مطلوب پردازد. در ادامه به نحوه‌ی تدریس برای گروه‌های تیزهوش پرداخته می‌شود.

تدریس یکی از فرآیندهای بسیار مهم نظام آموزشی است. معلم توانا پس از اینکه هدف آموزشی خود را انتخاب کرد و محتوا را بازبینی نمود لازم است که به انتخاب روش تدریس خود پردازد. او زمانی می‌تواند روش تدریس مناسبی را انتخاب کند که شاگردان خود را به خوبی شناخته باشد. ویژگی‌ها و توانایی‌های آن‌ها را ارزیابی کرده باشد و میزان فهم آنها را از مطلب مورد نظر درک کند. در صورتی که دانش‌آموزان نخبه هیچ نوع اطلاعاتی از مباحث درسی نداشته باشند و دانش اولیه در ذهن‌شان موجود نباشد. بهتر است که معلم در ابتدا از روش سخنرانی استفاده کند اما در این روش متوقف نباشد و رفته رفته به سمت روش‌های خلاقیت مدار حرکت کند.

منظور از روش‌های تدریس خلاقیت مدار چیست؟

روش‌های تدریسی خلاقیت‌مدار هستند که به خوبی بتوانند ذهن مخاطب خود را درگیر کرده و کنجکاوی او را در جهت مطلوب برانگیخته و هدایت کنند. یکی از روش‌های بسیار مهم خلاقیت‌مدار، روش اکتشافی است. در این روش معلم در پی این است که شاگرد به صورت خلاقانه به کشف و

را به پاسخ اصلی برساند. در این روش هم او تنها به عنوان یک راهنما عمل می‌کند. روش بارش فکری سبب واکاوی و فعال شدن ذهن می‌شود و افزایش اعتماد به نفس و فن بیان را به دنبال دارد. از این روش مناسبی برای شکوفایی استعداد های دانش آموزان تیزهوش است. روش بحث گروهی نیز روش فعالی است که علاوه بر ایجاد و افزایش خلاقیت، اعتماد به نفس دانش آموزان را نیز بالا می‌برد. در این روش معلم گروه‌ها را بر حسب توانایی افراد تشکیل می‌دهد. به این معنا که باید در هر گروه فردی بسیار باهوش قرار دهد. پس از این کار، هدف درس و موضوع را انتخاب کند و زمان مناسبی متناسب با مبحث در نظر گیرد و به دانش آموزان گوشزد کند. در رابطه با این روش بهتر است که معلم گروهها را کنترل کند و سرگروه انتخاب نکند تا همه اعتماد به نفس شان حفظ شود. به جای این کار او می‌تواند نقشی به عنوان مشاور گروه در نظر بگیرد

و از او بخواهد که نظرات دیگران را با پرسیدن دلیل از آنها بنویسد. در این روش معلم باید تمامی اعضا را ترغیب به ارائه نظر و همکاری کند. او می‌تواند این امر مهم را با ایجاد رقابت بین گروه‌ها میسر سازد. زمانی که رقابت شدید شود، افراد قوی گروه می‌کوشند تا برای رسیدن به خط پایانی، اعضای دیگر گروه را به سطح خود نزدیک کنند و در اینجا است که یادگیری در درون بحث گروهی شکل می‌گیرد. روش بحث گروهی علاوه بر ایجاد یادگیری، حس همکاری و همراهی را بین دانش آموزان ایجاد می‌کند. وجود این حس پیشرفت همه جانبه را به دنبال دارد، از این رو در تمامی آموزش‌ها به ویژه آموزش تیزهوشان مورد تاکید است.

در کنار روش‌های نامبرده در مباحث فوق، روش‌های دیگری نیز مطرح می‌باشد. روش‌هایی همچون، روش مشارکتی، بدیعه‌پردازی، آزمایشی و... به خوبی می‌توانند خلاقیت دانش آموزان را برانگیزند. در این جا به دلیل پرهیز از اطناب، مهمترین روش‌های تدریس خلاقیت مدار مطرح گردید. به طور کلی می‌توان گفت که هر روشی که از روش‌های سنتی و قدیمی تدریس، فاصله داشته باشد و در آن نقش دانش آموزان پررنگ تر باشد، روش تدریس خلاقیت مدار است و متناسب با آموزش دانش آموزان تیزهوش می‌باشد.

برای خواندن مقاله کیوآر را اسکن کنید

نویسنده: اعظم پیکانی

چگونه می‌توان به شکل موثر به ارزشیابی تیزهوشان پرداخت؟

ارزشیابی آموزشی یکی از مهمترین عناصر نظام‌های آموزشی است. این عنصر در صورت اجرای موثر، می‌تواند به رفع نواقص و یادگیری بینجامد. حال باید دید که با بهره‌گیری از چه ابزارهایی می‌توانیم به اجرای موثر آن دست یابیم.

از این رو رشد همه‌جانبه‌ی شخصیت دانش‌آموز را به دنبال دارد و به خوبی می‌تواند وضعیت یادگیری او را توصیف کند. از آن جایی که این نوع ارزشیابی بیشتر به فعالیتها نمره می‌دهد و دانش‌آموز را ملزم به حفظ و یادگیری نمی‌کند، زمینه‌ای را فراهم می‌سازد تا دانش‌آموزان در کلاس با شادابی و نشاط بهتر و بیشتر، به شکل عمیق‌تر مطالب درسی را یاد بگیرند. بر این اساس می‌توان گفت که این نوع ارزشیابی متناسب با کلاس‌ها و مدارس تیزهوشان می‌باشد. در ادامه به ابزارهای موجود در رابطه با این نوع ارزشیابی پرداخته می‌شود.

تکالیف کلاسی: تحقیق و پروژه‌ای که در طی آن معلم از دانش‌آموز می‌خواهد که در مورد یک موضوع درسی اطلاعاتی را به شکل‌های گوناگون مانند: مطالعه، مصاحبه، مشاهده و... جمع‌آوری کرده و آن‌ها را به نگارش درآورد و نتیجه‌گیری از کار خودش داشته باشد. در رابطه با تکالیف کلاسی، معلم باید به دانش‌آموزان بازخورد بدهد. بازخورد به معنای واکنش معلم به کار دانش‌آموز است. او در این واکنش به دانش‌آموز خود می‌گوید که در چه سطحی قرار دارد و باید چه فعالیت‌هایی را انجام دهد و به چه میزان مطالعه کند تا به سطح کلاس برسد. علاوه بر این به دانش‌آموز می‌گوید که چه انتظاراتی از او دارد و چگونه می‌تواند آن‌ها را برآورده سازد. بازخورد مناسب معلم سبب می‌شود که خطاها و اشتباهات دانش‌آموز در جریان یادگیری کاهش یابد و وظایف و تکالیفش را با دقت بیشتری انجام دهد. معلم می‌تواند بازخورد خود را به صورت کتبی یا شفاهی ارائه دهد.

آزمون‌های مداد و کاغذی: این نوع آزمون‌ها، یکی از ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات برای ارزشیابی از عملکرد دانش‌آموزان است که در برخی دروس مانند ریاضی و فارسی، ضرورت دارد که از این ابزار استفاده شود اما در دروس دیگر مانند: قرآن، علوم، هنر و... نیاز چندانی به آزمون‌های مداد و کاغذی نیست. نکته‌ی لازم به ذکر در رابطه با این نوع آزمون‌ها این است که آن‌ها نباید به شکلی اجرا شوند تا وضعیت اضطراب‌آور امتحان را تداعی کنند. این نوع آزمون‌ها بسته به نظر معلم می‌تواند متفاوت باشد.

در نظام‌های آموزشی مطلوب، به تمامی مراحل آموزشی دانش‌آموزان توجه می‌شود. آخرین مرحله آموزشی در این نظام‌ها، ارزشیابی می‌باشد. ارزشیابی نتیجه‌ی آموزش و تلاش دانش‌آموزان را گزارش می‌دهد و قادر است که به اصلاح کاستی‌های آموزشی و یادگیری بپردازد. در کنار این امر ارزشیابی تعهد مهم‌تری را دربردارد و آن شکل‌گیری یادگیری در طی انجام ارزشیابی است. هر چه ارزشیابی بیشتر به امر یادگیری بپردازد، مفیدتر می‌باشد. در ادامه به انواع ارزشیابی‌های آموزشی و میزان یادگیری صورت گرفته در هر کدام، پرداخته می‌شود.

ارزشیابی آموزشی در اغلب نظام‌های آموزشی به سه دسته تقسیم می‌شود. ارزشیابی آغازین، ارزشیابی میانی (تکوینی) و ارزشیابی پایانی. ارزشیابی آغازین چنانچه از نام آن مشخص است. در آغاز و قبل از شروع فعالیت آموزشی صورت می‌گیرد. به این شکل که معلم قبل از تدریس برای اینکه از سطح علمی دانش‌آموزان خود کسب اطلاع کند و متناسب با این سطح به آنها درس دهد. سوالاتی را مطرح می‌کند که این سوالات باید مرتبط با درس جدید باشد. معلم با پرسیدن این سوالات در ذهن دانش‌آموزان خود، چالش و کنجکاوی ایجاد می‌کند. این چالش و کنجکاوی سبب تمرکز آنها بر روی درس می‌شود تا بتوانند برای چالش‌های خود پاسخ صحیح را پیدا کنند. پس از اینکه معلم سوالات خود را مطرح کرد و تدریس نمود، اینک نوبت به ارزشیابی میانی یا تکوینی می‌رسد. این نوع ارزشیابی به صورت مرحله‌ای است و در طول ترم تحصیلی صورت می‌گیرد. هدف این نوع ارزشیابی، کمک به بهبود یادگیری و رفع نواقص آموزشی است و زمانی که معلم این نواقص را شناسایی و رفع نمود به تدریس مباحث بعدی می‌پردازد. ارزشیابی تکوینی به بررسی دانشی که دانش‌آموز در طی کلاس یادگرفته، مهارتی که می‌تواند به واسطه‌ی آن کارها را انجام دهد و نگرشی که دارد، می‌پردازد.

آزمون‌های عملکردی: آزمون‌هایی هستند که با مهارت‌ها سروکار دارند و معلم در رابطه با این آزمون‌ها، دانش‌آموزان را در موقعیتی قرار می‌دهد تا بتواند مهارت‌ها و شایستگی انجام کار را در آنها بسنجد، مثلاً از آنها می‌خواهد که در آزمایشگاه، یک آزمایش را انجام دهند و گزارش آن را به معلم و سایرین ارائه نمایند.

در عبارات فوق به بررسی برخی از ابزارهای ارزشیابی میانی پرداخته شد. در کنار این ابزارها می‌توان به یکی دیگر از مهمترین ابزارهای این ارزشیابی اشاره کرد که آن ابزار، فعالیت‌های یادگیری نام دارد. در مقاله‌ی پیشین به بررسی مهمترین فعالیت‌های یادگیری پرداخته شد. این فعالیت‌ها اگر به گونه‌ای مطلوب طراحی و اجرا شوند، نقش اساسی در یادگیری دارند. زمانی که کلیه‌ی مباحث آموزشی به

وسیله‌ی ارزشیابی آغازین و ارزشیابی میانی تدریس گردید، نوبت به ارزشیابی پایانی می‌رسد.

ارزشیابی پایانی همان امتحانات پایان ترم و یا پایان سال تحصیلی است. این ارزشیابی به گونه‌ای گزارشی تکمیلی، از آموزش معلم

و یادگیری دانش‌آموزان ارائه می‌دهد و از این رو ضرورت دارد که امتحاناتی که در پایان ترم گرفته می‌شود، متناسب با ارزشیابی‌های آغازین و میانی باشد. در گذشته تمرکز معلمان بر ارزشیابی پایانی و امتحانات پایان ترم بود و به ارزشیابی آغازین و میانی توجه چندانی نمیشد تا جایی که گاهی ارزشیابی میانی مورد غفلت قرار می‌گرفت. این امر سبب می‌شد که دانش‌آموزان در طول ترم مطالب را به شکل سطحی حفظ کرده و خود را برای آزمون پایان ترم آماده کنند. طبیعتاً چنین مطالعه‌ای یادگیری چندانی نیز دربرنداشت و پس از آزمون، دانش‌آموز مهارت و دانشی را فرا نمی‌گرفت. در عصر حاضر نظام‌های آموزشی به ارزشیابی میانی توجه بیشتری می‌کنند. این امر سبب ایجاد یادگیری عمیق و پرورش استعدادهای دانش‌آموزان می‌شود. بر این اساس می‌توان گفت که در آموزش تیزهوشان نیز لازم است که در درجه‌ی اول به ارزشیابی میانی و سپس ارزشیابی آغازین توجه گردد.

چه محیط‌هایی برای آموزش دانش‌آموزان تیزهوش مناسب است؟

محیط آموزشی تاثیر بسیاری در ایجاد انگیزه و تلاش برای افراد دارد. این تاثیر پذیری در کودکان و نوجوانان بیشتر است از این رو ضرورت دارد که در انتخاب محیط مناسب برای دانش‌آموزان تیزهوش، دقت بسیاری داشته باشیم.

گروه‌بندی:

این روش، بهترین روش در تغییر محیط آموزشی تیزهوشان است و در صورت امکان و صلاحدید بهتر است که از این روش استفاده شود. در این روش دانش‌آموزان تیزهوش از همسالان عادی خود جدا می‌شوند و در کنار هم قرار می‌گیرند. این افراد می‌توانند بر اساس نمرات یا آزمون‌های طراحی شده گزینش شده و در صورت موفقیت در یک گروه قرار گیرند. زمانی که این امر اتفاق افتاد، انگیزه‌ی تلاش در بین دانش‌آموزان تیزهوش بالاتر می‌رود. در ادامه به روش‌های گروه‌بندی تیزهوشان اشاره می‌شود.

الف) روش مدارس خاص: در این روش مدرسه‌ای به تیزهوشان اختصاص داده می‌شود که باید از امکانات و تجهیزات لازم و همچنین معلمان مطلوب برخوردار باشد. چنین مدرسه‌ای اگر بتواند به خوبی در مسیر توانایی‌ها و استعداد‌های دانش‌آموزان پیش برود، بدون شک می‌تواند نقش بسیار موثری در رشد و پرورش تیزهوشان داشته باشد. این روش مطلوب‌ترین روش گروه‌بندی است، زیرا افراد تیزهوش را در کنار هم قرار داده و علاوه بر این که به آن‌ها کمک می‌کند تا به پیشرفت برسند، راه را برای همفکری آن‌ها و پرورش ایده‌های شان باز می‌کند.

۲) روش کلاس‌های ویژه: این روش زمانی کاربرد دارد که به هر دلیل نمی‌توان مدرسه‌ای برای گروه تیزهوش در نظر گرفت از سویی نیز برای جلوگیری از به هدر رفتن استعداد‌های این گروه، در مدارس عادی، کلاس‌هایی برایشان در نظر گرفته می‌شود. در این کلاسها ضرورت دارد که از معلمان کارآزموده و امکانات بیشتر نسبت به کلاس‌های عادی مدرسه استفاده شود. علاوه بر این لازم است که در این روش، معلم راهنما و مشاور زبده حضور داشته باشد تا به خوبی بتوانند دانش‌آموزان نخبه را در مسیر صحیح قرار دهند. از آن جایی که در این روش دانش‌آموزان تیزهوش به ناچار در کنار دانش‌آموزان عادی و گاه ضعیف در محیط مدرسه قرار می‌گیرند و امکان تاثیرپذیری در سنین کم بسیار زیاد است، حضور معلم راهنما و مشاور اهمیت بیشتری می‌یابد.

افراد تیزهوش دارای استعداد بالایی هستند و در فعالیت‌ها و افکار خود نوآوری و خلاقیت دارند. در صورتی که این استعدادها به درستی پرورش نیابد، آنها از پیشرفت بازمی‌مانند. بر این اساس باید شرایط متناسب را برایشان ایجاد نمود. یکی از اصولی که برای آموزش این افراد باید در نظر گرفت، محیط آموزشی مناسب است. محیطی که بتواند متناسب با ویژگی‌های آن‌ها باشد. در ادامه به این مبحث پرداخته می‌شود.

محیط آموزشی، یکی از مهمترین اصولی است که ضرورت دارد در آموزش تیزهوشان به آن توجه ویژه شود. در این راستا باید به تعدیل محیط آموزشی پرداخت. برای تعدیل لازم است که محیط را به گونه‌ای مطلوب تغییر داد تا دانش‌آموزان تیزهوش بتوانند توانایی‌های خود را به نمایش بگذارند و در مسیر رشد قرار گیرند.

چگونه می‌توان به تغییر محیط آموزشی پرداخت؟

با بکارگیری روش‌هایی همچون، ادغام پایه‌ها، جا به جایی و گروه‌بندی می‌توان به تغییر مطلوب محیط آموزشی تیزهوشان پرداخت. در ادامه به تفصیل به هر کدام از این روش‌ها پرداخته می‌شود.

ادغام پایه‌ها:

در ادغام پایه‌ها، مباحث آموزشی یک پایه در زمان کمتری آموزش داده می‌شود. در این روش، محصل تیزهوش دو سال از واحدهای آموزشی خود را در طول یک سال فرا می‌گیرد. در این روش نباید از مقدار مباحث کاسته شود، باید تمامی آن‌ها آموزش داده شود اما این آموزش در زمان کمتری صورت بگیرد.

جابه‌جایی:

در این روش دانش‌آموز تیزهوش در کنار همسن و سالان خود آموزش می‌بیند اما برخی از مباحث درسی را با دانش‌آموزان پایه‌ی بالاتر می‌گذارند و چنانچه توانست خود را به سطح آنها نزدیک کند می‌تواند با گذر از آن پایه به تحصیل خود ادامه بدهد. در این روش اگر دانش‌آموز تیزهوش نتوانست به دانش‌آموزان پایه‌ی بالاتر نزدیک شود، ناچار باید در پایه‌ی خود باقی بماند و با همسالان خود ادامه دهد.

نویسنده: اعظم پیکانی

برای خواندن مقاله کیوآر را اسکن کنید

چگونه می‌توان به آموزش دانش‌آموزان تیزهوش پرداخت؟

دانش‌آموزان تیزهوش، انگیزه و استعداد‌های بسیاری دارند. در صورتی که تحت آموزش مناسب قرار بگیرند، می‌توانند با نیروی انگیزه استعداد‌های خود را شکوفا سازند. براین اساس آشنایی با نحوه صحیح آموزش آنها الزامی است.

برخی در فعالیت‌های ورزشی، برخی در درس ریاضی موفق هستند. برخی در دروس دیگر موفق تر عمل می‌کنند. برخی هوش بالایی دارند. برخی سطح هوش متوسط یا پایین تر از متوسط دارند و در کلاس‌های درسی تنوعی از افراد با این ویژگی‌ها وجود دارد.

در نظام آموزشی کشور ما به دلیل کمبود امکانات و عدم رسیدگی مطلوب، گاهی دیده می‌شود که در یک کلاس درس، یک یا چند دانش‌آموز دیرآموز وجود دارد و سایرین هم در سطح متوسط هستند. در این کلاس‌ها معلم نمی‌تواند مباحث اکتشافی و خلاقانه را آموزش دهد، زیرا ناچار است که کلاس را متناسب با سطح اکثریت کلاس اداره کند و زمان باقی‌مانده را در صورت برخورداری از وجدان کاری بالا، به دانش‌آموز دیرآموز اختصاص دهد تا به سطح کلاس برسند. در چنین شرایطی دانش‌آموز تیزهوش دچار کسالت ذهنی شده و از مباحث آموزشی که پایین تر از سطح یادگیری او هستند، دلزده می‌شود. تجربه نشان داده که اگر دانش‌آموز تیزهوش آموزش متناسب دریافت نکند. به مرور دلزدگی او به شکست تحصیلی می‌انجامد. این در حالی است که نخبگان و تیزهوشان سه تا پنج درصد افراد جامعه را تشکیل می‌دهند و جزء مهمترین سرمایه‌ی هر کشوری به شمار می‌آیند. بر این اساس ضرورت دارد که این افراد، تحت آموزش ویژه قرار گیرند.

یکی از مسائلی که از دیرباز در نظام آموزشی کشورهای موفق مورد توجه بوده، عدالت آموزشی و تساوی فرصت‌های برابر برای دانش‌آموزان است.

این اصل مهم اقتضاء می‌کند تا توانایی‌ها و استعداد‌های فراگیران به شایستگی شناسایی شود تا هر کس به سهم خود، از آموزش و پرورش بهره‌مند گردد.

دانش‌آموزان تیزهوش نیازها و استعداد‌هایی دارند که در قالب برنامه‌های عادی مدارس و مراکز آموزشی برآورده نمی‌شود و به درستی پرورش نمی‌یابد. از این رو باید تغییراتی در این نوع برنامه‌ها به وجود آورد. در راستای ایجاد تغییرات در ابتدا باید دید که دانش‌آموزان تیزهوش چه ویژگی‌هایی دارند و چگونه می‌توان بستری برای رشد این ویژگی‌های فراهم کرد. در ادامه به تفصیل به این موضوع پرداخته می‌شود.

مشاوران تربیتی و برنامه‌ریزان آموزشی تعریف‌های گوناگونی از تیزهوشی ارائه داده‌اند. گروهی بر این باورند که اصطلاح تیزهوش، به کسی اطلاق می‌شود که بتواند در بسیاری از جنبه‌های ذهنی، روانی و رفتاری، توانایی فوق‌العاده‌ای از خود نشان دهد. در کنار این گروه، گروه دیگری معتقدند که تیزهوش به کسی گفته می‌شود که در یکی از رشته‌های با ارزش، از خود توانایی و برجستگی قابل توجهی نشان دهد. کمیسیون آموزش و پرورش آمریکا در سال ۱۹۶۱ اعلام کرد که فرد نخبه فردی است که استعداد هوش عمومی، استعداد درسی ویژه، تفکر خلاق، توانایی رهبری، ذوق و استعداد هنری و توانایی روانی-حرکتی داشته باشد.

افراد تیزهوش چه ویژگی‌هایی دارند؟

براساس تعاریف و نظریات روان‌شناسان و برنامه‌ریزان آموزشی، فرد تیزهوش یا نخبه فردی است که همه یا تعداد زیادی از ویژگی‌های زیر را دارا باشد:

درک و فهم سریع روابط بین مفاهیم درسی، حافظه‌ی قوی، برخورداری از بهره‌ی هوشی بالاتر از متوسط، توانایی خاص در یادگیری مطالب، توانایی تعمیم و ربط دادن، تنوع گنجینه لغات، انرژی زیاد، کنجکاوی، قدرت خیال‌پردازی، علاقه و انگیزه قوی، روان سخن گفتن، علاقه‌مندی به مسائل بزرگ، خوش خلقی و قدرت رهبری

چگونه می‌توان به آموزش ویژه ی تیزهوشان پرداخت؟

انسان‌ها در جنبه‌های مختلف زندگی با یکدیگر تفاوت دارند. برخی در کارهای هنری استعداد بالایی دارند.

این حق در صورتی به درستی ادا می‌شود که برنامه‌ریزی‌ها و طراحی‌ها، مطابق توان و ظرفیت‌های متفاوت انسان‌ها تدوین شود و به مرحله‌ی اجرا درآید.

بر اساس دلایل فوق بدون تردید نظام آموزش و پرورش وظیفه دارد که تمهیداتی را برای آموزش تیزهوشان در نظر بگیرد. از این رو این نظام پس از شناسایی تفاوت‌های فردی و کشف تیزهوشان، باید برنامه‌ای تنظیم کند که بر پایه‌ی نیازها و توانایی‌های متفاوت دانش‌آموزان تیزهوش باشد. علاوه بر این برنامه نباید چندان با سطح شناختی آنها متفاوت باشد زیرا این امر سبب کاهش کارایی دانش‌آموزان تیزهوش و در نتیجه افت تحصیلی آنها می‌شود. گاه در باور عموم این تفکر وجود دارد که فرد تیزهوش را باید به حال خود رها ساخت، زیرا خود توانایی یادگیری و انجام فعالیت‌های مربوط به مدرسه را دارد. وجود این باور غلط در بین خانواده و معلمان پیامدهای جبران‌ناپذیری را برای دانش‌آموزان تیزهوش دارد. بر این اساس وجود یک برنامه منطقی و متناسب برای دانش‌آموزان تیزهوش ضرورت دارد.

چنین برنامه‌ای باید از محتوای و مفاهیم آموزشی مناسب و کاربردی برخوردار باشد. فعالیت‌هایی را دربرداشته باشد تا افراد

آنها، آموخته‌های
آزمون و خطا قرار
خود را اصلاح
مجری این برنامه
آموزشی مدرسه
روش‌های تدریس
و ارزشیابی فرآیند
تا بتوانند تمامی
قوه به فعل آورند.

در طی انجام
خود را مورد
داده و یادگیری
کنند. علاوه بر آن
که معلمان و کادر
هستند، باید از
دانش آموز محور
مدار بهره بگیرند
استعدادهای را از

برای آموزش تیزهوشان باید از چه محتوا و مفاهیم آموزشی‌ای استفاده کنیم؟

مهمترین اصل در برنامه آموزشی دانش‌آموزان تیزهوش، محتوای آموزشی است. محتوا نقشی سازنده در آموزش و پرورش تیزهوشان دارد. حال این سوال پیش می‌آید که این عنصر با اهمیت باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

چالش‌هایی آورده شده یا معلم این چالش‌ها را مطرح می‌کند. زمانی که چالش‌ها مطرح شد، ذهن دانش‌آموزان تیزهوش به فعالیت واداشته می‌شود. آن‌ها برای پاسخگویی به این چالش‌های مطرح شده، به واکاوی ذهن خود می‌پردازند. به محیط بهتر توجه می‌کنند. سعی می‌کنند آموخته‌های قبلی ذهن خود را مرور کنند تا بتوانند چالش را حل نمایند. زمانی که آن‌ها در این کار موفق شدند، به خوبی می‌توانند به ایده‌های خلاق دست یابند. در این حالت است که سریع‌تر، قوانین و اصول کلی علمی را فرا می‌گیرند و می‌توانند با تلاش، آینده‌ی موفق را برای خود رقم بزنند. این روش در مدارس تیزهوشان، قابلیت اجرای بهتری نسبت به مدارس عادی دارد.

پربار کردن محتوا:

یکی دیگر از روش‌های تغییر محتوا در رابطه با دانش‌آموزان تیزهوش، پربار کردن و تقویت برنامه‌های کلاس‌های عادی برای این افراد است. این امر مربوط به زمانی است که والدین و معلم به این تشخیص رسیدند که دانش‌آموز تیزهوش است اما بسته به شرایطی در مدارس عادی درس می‌خواند. در این روش والدین و معلم باید پیوسته با هم در ارتباط باشند. بهتر است معلم تکالیف و فعالیت‌های اضافه بر کارهای کلاسی را به افراد تیزهوش کلاس بدهد و آنها به انجام دادن تکالیف تشویق کند. علاوه بر این به والدین نیز گوشزد کند که کتابهای خلاقانه‌ی متناسب با مفاهیم درسی را تهیه کنند و در کنار آن فرزند خود را به کلاس‌های فوق برنامه بفرستند. افزون بر این موارد، معلم می‌تواند از طریق برنامه‌هایی همچون؛ سفرهای علمی، به کارگرفتن آموزش رسانه‌ای، بازدید از مراکز علمی، برگزاری گردهمایی‌های علمی آموزش رسانه‌ای، بازدید از مراکز علمی، برگزاری گردهمایی‌های علمی، مسابقات علمی و... دانش‌آموزان عادی را ارتقا داده و در کنار آن به نیازهای آموزشی تیزهوشان

انگیزه و توان ذهنی تیزهوشان بالاتر از دیگران است. آن‌ها سریع‌تر می‌توانند به هدف‌های آموزشی دست یابند. این برتری برای آنان و جامعه موفقیت و پیشرفت چشمگیری به دنبال دارد. در صورتی که استعدادهای این افراد در مسیر مناسب خود هدایت شود این امر محقق می‌شود، اما اگر این افراد در مسیر تربیت عادی و همگانی قرار بگیرند مباحث و محتوای آموزشی (آن چیزهایی که به افراد یاد داده می‌شود) برای آنها پیش پا افتاده می‌شود و در نتیجه تمایلی به یادگیری این محتوا ندارند. بر این اساس ضرورت دارد که محتوا و مفاهیم را متناسب با نیازهای آنها سازمان داد. حال این سوال پیش می‌آید که چگونه می‌توان محتوای آموزشی تیزهوشان را تنظیم نمود. در ادامه به این مبحث پرداخته می‌شود.

بدون تردید گروه‌های نخبه و تیزهوش استعدادهای بسیاری دارند. از این رو باید محتوا و مفاهیم درسی را به گونه‌ای سازماندهی کرد تا نیازهای این گروه برطرف شود. یکی از اصولی که در تهیه‌ی محتوای آموزشی باید در نظر گرفت این است که محتوا باید متناسب با درک و فهم گروه تیزهوشان باشد. در صورتی که مباحث پایین‌تر یا بالاتر از سطح یادگیری آن‌ها باشد مشکلاتی به بار می‌آید. دانش‌آموزان تیزهوش به واسطه‌ی برخورداری از هوش بالا، مفاهیمی را متوجه می‌شوند که برای همسن و سالان شان پیچیده است. از سوی دیگر، محتوای آموزشی مدارس معمولی برای این گروه، ساده به نظر می‌رسد. گاهی نیز در مطالب، مفاهیم تکراری دیده می‌شود که این امر دلزدگی آنها را بیشتر میکند. پس تغییر دادن محتوا برای این گروه‌ها الزامی است.

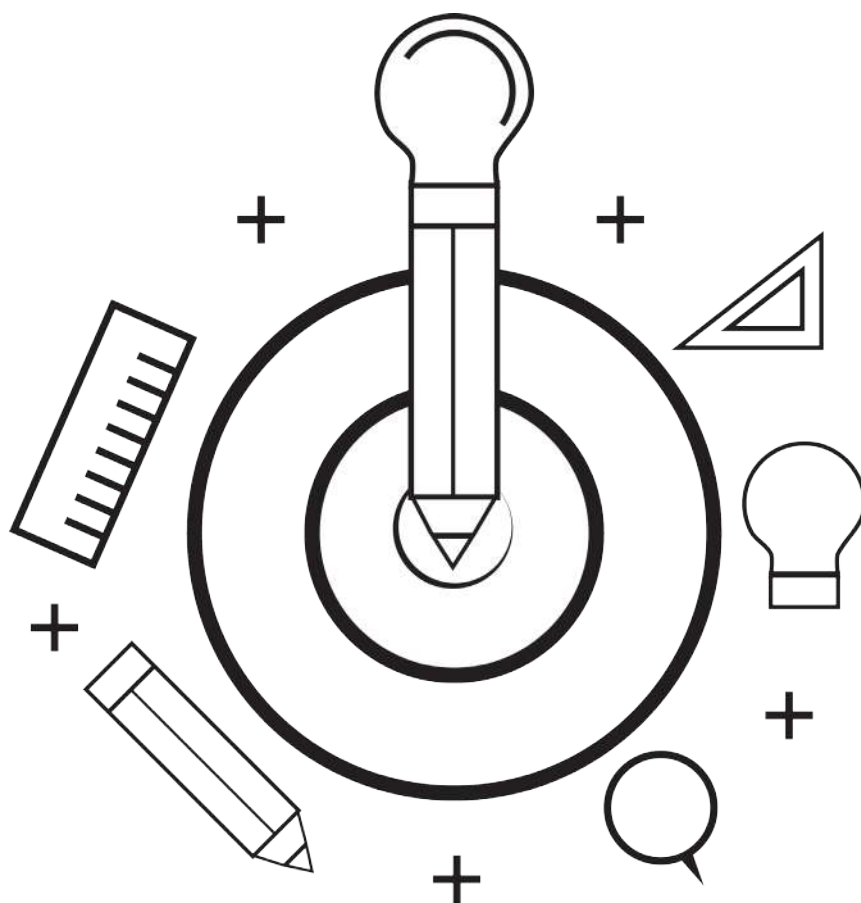
چگونه می‌توان محتوا و مفاهیم آموزشی را برای دانش‌آموزان تیزهوش تغییر داد؟

در این روش محتوا به صورت سطحی و از پیش آماده شده به مخاطب داده نمی‌شود. بلکه در کتاب‌های آموزشی ابتدا

کلاس نیز توجه کند.

۳- توسعه و گسترش محتوا:

مباحثی که در کلاس‌های عادی تدریس می‌شود، برای فرد تیزهوش محدود به نظر می‌رسد. بر این اساس لازم است که این مفاهیم از قلمروی خود فراتر بروند. زمانی که مفاهیم را گسترش دهیم، دانش‌آموز نخبه با رغبت به پیش می‌رود و از سوی دیگر می‌تواند سریع‌تر از سایرین، حداقل‌های آموزشی هر پایه را فرا بگیرد و به پایه‌های بالاتر رفته و از زمانش به نحو مناسب استفاده کند. خوشبختانه در مدارس تیزهوشان، به چنین امری پرداخته می‌شود و دانش‌آموزان بر حسب نیاز خود به پیش می‌روند. به عنوان مثال اگر در سال سوم ابتدایی دانش‌آموزی که در سطح عادی قرار دارد، مباحث محیط و مساحت را به طور کلی یاد بگیرد. دانش‌آموز تیزهوش در کلاس تیزهوشان علاوه بر یادگیری فرمول محیط و مساحت، مسئله‌های پیچیده‌ای را در رابطه با محیط و مساحت می‌آموزد و با استدلال ذهنی آن‌ها را حل می‌کند. در اینجا است که او دیگر بر مبحث مربوط به محیط و مساحت پایه‌ی چهارم نیز مسلط شده و در صورت گذراندن سیر مباحث بدین شکل، می‌تواند به پایه‌ی پنجم برود.

برای خواندن مقاله کیوآر را اسکن کنید

نویسنده: اعظم پیکانی

